

Sanat Eğitiminde Kalite: Öğretim Elemanlarının Görüşlerine Göre Eğitim Programı Standartlarının Gerçekleşme Düzeyleri*

Quality in Arts Education: the Realization Levels of Curriculum Standards according to Faculty Member's View

Adnan Tepecik^{a†}, Şeyda Eraslan Taşpınar^b

^aBaşkent University, Ankara, Turkey

^bAtatürk University, Erzurum, Turkey

Öz

Bu araştırmanın amacı, görsel sanatlar eğitimcisi yetiştiren yükseköğretim kurumları programlarından hareketle “eğitim programının felsefe, amaç ve içeriği” ve “eğitim programında öğretme-öğrenme stratejileri” gibi ölçütlere bağlı olarak belirlenen standartların, söz konusu olan fakültelerde gerçekleşme derecesinin bu kurumlarda görev yapan öğretim elemanlarının görüşlerine dayanarak incelenmesidir. Genel tarama modelinde yapılan araştırmanın çalışma grubunu on iki Eğitim Fakültesinin Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarında görev yapan 190 öğretim elemanı oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak kalite standartları anketi görsel sanatlar eğitimi alanına uyarlanmıştır. Verilerin analizinde madde bazında frekans ve yüzdeler ile aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Değişkenlere göre öğretim elemanlarının görüşleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığının görülmesi amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır. Araştırma sonucunda “eğitim programının felsefe, amaç ve içeriği” boyutundaki standartların kısmen, “öğretme-öğrenme stratejileri” boyutundaki standartların ise oldukça gerçekleştiği görülmüştür. Unvan ve çalıştıkları kurumlarda lisansüstü programlarına sahip olma değişkenlerine göre öğretim elemanlarının görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, sanat eğitimi, eğitimde kalite, standartlar, eğitim programı.

Abstract

The aim of this research is to analyze the views of faculty members related to the realization levels of predetermined standards based on the "Philosophy, Purpose and Content of an Education Program" and the "Teaching and Learning Strategies in an Education Program" in a higher education institution's visual arts educator training programs. The Screening Model was used for the research and the participants of the study were 190 academicians, who work at art education departments in twelve different Faculties of Education. To collect the data, the Quality Standard Survey was adapted to the visual art education area. The analyses were carried out by calculating the frequencies and percentages, mean, and standard deviation. The Kruskal Wallis H-Test was used to understand whether there are any statistically significant differences among academicians' opinions. The results showed that the "Philosophy, Purpose and Content of Education Program" were partially realized, while the "Teaching and Learning Strategies in Education Program" were highly realized. However, there weren't any statistically significant differences among academicians' opinions based on their their academic titles, and whether there was a graduate program in the institution they were working.

Keywords: Education, art education, quality of education, standards, curriculum.

© 2016 Başkent University Press, Başkent University Journal of Education. All rights reserved.

*Bu çalışma, ikinci yazarın doktora tezinden üretilmiştir.

†ADDRESS FOR CORRESPONDENCE: Adnan Tepecik, Department of Graphic Design, Faculty of Art, Design, and Architecture. Başkent University, Ankara, Turkey. Email: atepecik@baskent.edu.tr / Tel: +90(312) 246 66 35.

^bŞeyda Eraslan Taşpınar, Department of Fine Arts, Kazım Karabekir Faculty of Education, Atatürk University, Erzurum, Turkey. Email: seraslan@atauni.edu.tr.

Received Date: June 1st, 2016. Acceptance Date: July 19th, 2016.

1. Giriş

21. yüzyılda küreselleşen ve bilgiye dayalı olarak hızlanan bir döngü içerisinde varlığını sürdüren teknolojik gelişmeler ve yenilikler, her alanda olduğu gibi eğitim alanında da yeni arayışları kaçınılmaz kılmıştır. Eğitim sistemleri çağın gereklerine göre yeniden gözden geçirilerek küresel hıza ayak uyduran, yaratıcı ve dinamik sistemler olarak düzenlenmeye başlanmıştır. “Dünyada, gelişmenin temelinde eğitimin olduğu inancı yaygın bir kanıdır. Gelişmenin gerçekleşebilmesi, toplumların değişme bilincine kavuşmalarına bağlıdır. Değişimin sağlanabilmesinde en önemli şartlardan birisi de eğitimidir. Gelişme bir davranış geliştirme meselesi olup eğitimsiz insanların gelişmenin gereği olan davranışları göstermesi söz konusu değildir” (Fidan ve Erden, 1986).

Nitelikli sanat programları toplumun içinde bulunduğu koşullara, teknolojik ve sanatsal gelişmelere, bireylerin gelişim özelliklerine ve bilimsel metotlara göre hazırlanmalıdır (Boydış, 2004). Sanat programlarının niteliği bütün öğrencileri ilgilendiren bir konudur ve nitelikli bir sanat eğitimi sayesinde öğrenciler algısal bakış açılarını, yaklaşımlarını, problem çözme kapasitelerini ve eleştirel yaklaşımlarını geliştirirler.

Bu özelliklerde yetişen yaratıcı bireylerin mimarları da yenilikçi ve dinamik bir eğitim sisteminin kazandırdığı birikim ve yaklaşımla yetişmiş eğitimciler olmalıdır. Görsel Sanatlar Dersinin öğrencilere sağladığı kazanımlar, sanat eğitimine verilecek değerin önemini göstermektedir. Bu kazanımlarla yetişecek bireylerin varlığı bu dersleri veren öğretmenlerin kaliteli programlardan mezun olan bilinçli, araştırma yapan, yenilikçi öğretmenler olmasıyla mümkün olacaktır. Bu hedeflere sahip bireylerin varlığı ancak nitelikli eğitim almış ve mesleki becerilerle donanmış görsel sanatlar eğitimcileri ile olabilir. Nitelikli görsel sanatlar eğitimcileri yetiştirmek, şüphesiz görsel sanatlar eğitimcisi yetiştiren yükseköğretim kurumlarındaki kalite süreçlerinin geliştirilmesiyle güçlenecektir.

Atatürk “öğretmenler yeni nesil sizlerin eseri olacaktır” derken öğretmenlere verdiği önemi ve güveni açıkça belirtmiştir. Öğretmenler ülkelerin gelişmesinde bu kadar büyük bir misyonu üstlenmiş geleceğin mimarlarıdır. Geleceğin mimarlarını yetiştirmekse şüphesiz gelişmiş ve her türlü gelişmeye açık bir öğretmen yetiştirme sistemiyle mümkün olabilir. Ülkemizde eğitim fakültelerinin üstlendiği bu misyon, gün geçtikçe geliştirilmekte, yapılandırılmakta ve çağın ihtiyaçlarına cevap verecek düzeye ulaştırılmaktadır. Dolayısıyla mesleki standartların belirlenmesi bu açıdan oldukça önemlidir. “Öğretmen eğitimine verilen önem öğretmen eğitiminde kalitenin yükseltilmesi için standart geliştirme çalışmalarını oldukça yoğunlaştırmıştır. Örneğin ABD’de ve İngiltere’de son zamanlarda öğretmenlerin gelişmesine çok büyük önem verilmektedir. İngiltere ve Galler’de TTA (Teacher Training Agency) özellikle öğretmenlerin mesleki standartlarının geliştirilmesinin öğretmenlerin mesleki becerilerini ve öğrencilerin öğrenmesini geliştireceğine işaret etmektedir” (OECD, 1998;akt: Erişen, 2001).

1.1. Eğitimde Kalite ve Standartlar

Klasik tanımıyla kalite, “standartlara uygunluktur”. Arnold ve Holler’e göre (1995) kalite, “ürün ve hizmetin temel özelliklerini temsil eden ve tüketici ihtiyaçlarına ve beklentilerine dayandırılan standartlara uygunluktur. Eğitimde kalite denince ise eğitimden hizmet bekleyen kesimlerin ihtiyaçlarına uygunluk akla gelmektedir”.

Programlar önceden hedeflenmiş kriterleri sağlayabiliyorlarsa başarılı olabilirler. Sistemin gerekliliğini ortaya koyan standartlar programların başarı hedeflerinin gerçekleşmesi için neler yapılacağını belirler. Eğitim her alanında ve aşamasında kullanılan kalite kavramı Görsel Sanatlar Eğitimi alanında da önemle üzerinde durulan bir konudur. Kaliteli görsel sanatlar eğitimcileri yetiştirmek sanat bilinci olan, estetik yargıları gelişen, yaratıcı nesiller yetiştirilmesinde önemlidir. Kaliteli eğitimciler için de kaliteli eğitim programları ve lisansüstü eğitim programları oluşturmak gerekir. NAEA (1985) kaliteli sanat eğitimcisi yetiştirme programlarının öğretmen adaylarının görsel sanatlar ve sanat eğitimi alanlarında donanımlı olmalarını sağlamak üzere tasarlanması gerektiğini vurgular.

Ülkemizde eğitim fakültelerinin yeniden yapılanması ile başlayan akreditasyon sürecinin hedefi de kalitenin geliştirilmesi için öğretmen yetiştirme standartlarının oluşturulmasıdır. Öğretmen eğitiminde kalitenin sağlanması amacıyla standartlarının oluşturulması için komisyonlar oluşturulmuş ve bu komisyonların belirlediği “Türkiye’de Öğretmen Eğitiminde Standartlar” doğrultusunda, altı pilot üniversitede akreditasyon süreçleri gerçekleştirilmiştir. Ülkelerinin gelecek nesillerinin mimarları olma sorumluluğunu taşıyan öğretmenlerin izleyecekleri yolları ve sistemleri önceden planlı bir şekilde bilmeleri ve uygulamaları için eğitim standartlarının eğitim sistemlerinde açıkça belirtilmesi gerekir. Mentiş Taş(2004) da standartlara dayalı öğretimin başarısının öğretmen nitelikleriyle doğrudan ilişkili olduğunu vurgulamaktadır.

Standartlar kalite sürecinde kalite sonucuna ulaşmak için önemli yapı taşlarından biridir. Her alan için belirlenmiş standartlara uygunluk kalite sonucunu doğurur. Standartların belirlenmesi bu açıdan büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle Türkiye’de görsel sanatlar eğitimi alanında kalite süreçlerini hayata geçirmek için görsel sanatlar eğitimcisi

yetiştiren yükseköğretim kurumları için standartların belirlenmesi ve mevcut durumun belirlenen standartlara göre değerlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; görsel sanatlar eğitimcisi yetiştiren yükseköğretim kurumları programlarına ilişkin “Eğitim Programının Felsefe, Amaç ve İçeriği” ile “Eğitim Programında Öğretme-Öğrenme Stratejileri” boyutları altında belirlenen standartların fakültelerde gerçekleştirilme derecesinin bu kurumlarda görev yapan öğretim elemanlarının görüşlerine göre saptanması ve farklı değişkenler açısından incelenmesidir.

Bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilen araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğretim elemanlarının görüşlerine göre “Eğitim Programının Felsefe, Amaç ve İçeriği” boyutunda belirlenen standartların görsel sanatlar eğitimcisi yetiştiren yükseköğretim kurumlarında gerçekleşme derecesi nedir?
2. Öğretim elemanlarının görüşlerine göre “Eğitim Programında Öğretme-Öğrenme Stratejileri” boyutunda belirlenen standartların görsel sanatlar eğitimcisi yetiştiren yükseköğretim kurumlarında gerçekleşme derecesi nedir?
3. Öğretim elemanlarının standartların gerçekleşme derecesine ilişkin görüşlerinde unvan değişkenine anlamlı farklılık var mıdır?
4. Öğretim elemanlarının standartların gerçekleşme derecesine ilişkin görüşlerinde çalıştıkları kurumlarda lisansüstü programlarına sahip olma değişkenine göre anlamlı farklılık var mıdır?

2. Yöntem

2.1 Araştırma Metodu

Araştırma kapsamında görsel sanatlar eğitimcisi yetiştiren yükseköğretim kurumları için belirlenen kalite standartlarının, bu kurumlarda görev yapan öğretim elemanlarının görüşlerine göre gerçekleşme derecesinin belirlenmesi amacıyla genel tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırma deseninde mevcut durum, var olduğu şekilde herhangi bir müdahale olmaksızın betimlenmeye çalışılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunda Türkiye’de görsel sanatlar eğitimcisi yetiştiren üniversitelerden 12’ sinde görev yapmakta olan 223 öğretim elemanı bulunmaktadır. Çalışma için 223 öğretim elemanına Standartlar Anketi gönderilmiş olup geri dönüş sayısı 190 olmuştur. Çalışma grubunu oluşturan öğretim elemanlarının % 47’si kadın, % 53’ünün de erkek olduğu görülmüştür. Öğretim elemanlarının %8’i Prof. Dr., %4’ü Doç. Dr., %26’sı Yrd. Doç. Dr., %7’si Dr., %30’u Öğretim Görevlisi, %18’i Araştırma Görevlisi ve %7’si de Okutmandır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının görüşlerine göre “Eğitim Programının Felsefe, Amaç ve İçeriği” ve “Eğitim Programında Öğretme-Öğrenme Stratejileri” boyutları altında belirlenen standartların fakültelerde gerçekleşme derecelerinin belirlenmesi amacıyla Standartlar Anketi hazırlanmıştır. Erişen (2001) tarafından geliştirilen Kalite Standartları Anketi görsel sanatlar eğitimi alanına uyarlanmıştır. Standartlar Anketi, “Eğitim Programının Felsefe, Amaç ve İçeriği” boyutunda 9 ve “Eğitim Programında Öğretme-Öğrenme Stratejileri” boyutunda da 9 olmak üzere 18 standart maddesinden oluşmuştur. Bu standartlar tablo 1 ve 2’de belirtilmiştir.

Tablo 1
Eğitim Programının Felsefe, Amaç ve İçeriği Boyutu Standartları

Eğitim Programının Felsefe, Amaç ve İçeriği Boyutu	
S.1	Eğitim programı, fakültenin eğitim sistemi içerisindeki konumuna uygun olarak hazırlanmalıdır.
S.2	Eğitim programı, kurumsal planlamalar ve öğretim uygulamaları, fakültenin felsefe ve amaçları ile uyumlu ve gerçekleştirilebilir olmalıdır.
S.3	Program felsefesi, amaçları, içerik ve tasarımı, görsel sanatlar eğitimi etkileyecek değişme ve gelişmelere dayalı olarak geliştirilmeli ve açıkça ifade edilmelidir.
S.4	Her bir öğrencinin kazanacağı “felsefi misyon” (Öğretmenliğin gerekleri” kurumca açıkça ifade edilmeli ve eğitim programına yansıtılmalıdır.
S.5	Programda öğrencilerin sosyalliklerini ve iletişim yeteneklerini geliştirmeleri için spora, eğlenceye, kulüp faaliyetlerine ve çeşitli sosyal etkinliklere yer verilmelidir.
S.6	Program gereksiz bilgi, beceri ve tekrarları içermemeli, hayata ve mesleğe hazırlığı verimli kılmaya yönelik olmalıdır.
S.7	Program yazılı bir formda olmalı ve her dersi amaç, içerik ve öğretim süreçleri ve değerlendirme açısından tanımlayıcı olmalıdır.
S.8	<i>Program, bilimsel, sanatsal, teknolojik ve felsefi esaslara dayanan yeniliklere açık, yaratıcı ve üretken, metotlu çalışan, sürekli olarak gelişen ve yenileşen öğrenciler yetiştirmek üzere tasarlanmalıdır.</i>
S.9	Program öğrencilerin müzeler, sergilere, sanat galerine, bienallere giderek ve katılarak kültürel değerleri ve çağdaş sanat ortamını tanımlarını tasarlamalıdır.

Tablo 2
Eğitim Programında Öğretme-Öğrenme Stratejileri Boyutu Standartları

Eğitim Programında Öğretme-Öğrenme Stratejileri Boyutu	
S.1	Program bütün öğrenciler için hedeflerle tutarlı öğrenme yaşantılarını sağlamalıdır.
S.2	Programda farklı öğrenme stillerine uygun, öğretme ve öğrenme strateji ve yöntemlerine yer verilerek, hedeflerin etkili olarak öğrencilere kazandırılması sağlanmalıdır.
S.3	Program süresince, atölye ve alan uygulamaları, gösteri, bilgisayar destekli öğretim ve proje çalışmaları, işbirliğine dayalı öğretim, öğrenmeyi öğretme, yaratıcılığı geliştirme gibi çağdaş öğretim strateji ve yöntemleri öğrenme imkânı sağlanmalıdır
S.4	Programda öngörülen ders öğretim programları ile uygulama arasında fark olmamalıdır.
S.5	Öğrencilere gerçek ortamlarda öğretme ve sınıf yönetimi becerilerini uygulama olanağı ile performansları hakkında sürekli ve nitelikli dönüt alma fırsatı sağlanması gerçekleştirilmelidir.
S.6	Program, güncel sorunlar ve düşünceler, öğretmek ya da ikna etmek, eğlendirmek, tasarlamak, planlamak ve güzelleştirmek gibi amaçlara ulaşmak için kullanılabilen özlük ve araçsal değerlere sahip olmalıdır.
S.7	Program hayat boyu öğrenme kültürlenmesi için gereken öğrenme ve öğretme süreçlerine imkân vermelidir.
S.8	Programda estetik duyu ve becerilerin geliştirilmesi, resim ve iş yoluyla düşüncenin ifadesi, resim okuma ve anlatma becerilerinin kazandırılması sağlanmalıdır.
S.9	Program öğretmen adaylarına çocukta yaratıcılık, yansıtma ve estetik gelişim evrelerini öğretmek bilimli sanat eğitimcileriyle sanatı öğrenen nesiller yetiştirme imkânı sağlamalıdır.

Standartların kurumlarda gerçekleşme durumunu belirlemek için likert tipi beşli derecelendirmeli ölçek kullanılmıştır. Buna göre öğretim elemanlarından standardın kurumda gerçekleşme derecesini belirleyebilmek için; (5) Tamamen, (4) Oldukça, (3) Kısmen, (2) Çok az ve (1) Hiç şeklinde hazırlanan derecelendirmelerden standart olarak uygun olduğunun düşünüldüğü maddenin karşısındaki ve uygun derecenin altında yer alan kutucuğa (X) şeklinde işaretlemesi istenmiştir. Anketin kapsam geçerliğini belirlemek amacıyla uzman görüşleri alınmıştır.

Anketin yapı geçerliği ve güvenilirlik analizlerini yapılması amacıyla Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarında görev yapan 80 öğretim elemanına ön uygulaması yapılmıştır. Araştırmacı tarafından kuramsal olarak ve uzman görüşlerine dayalı olarak belirlenen 2 boyutun her biri alt ölçekler

olarak kabul edilerek faktör analizi yapılmıştır. Her bir boyutun tek bir faktör oluşturup oluşturmadığı temel bileşenler analizi (Principal Component Analysis) ve Varimax dik döndürme işlemi yapılarak test edilmiştir. Faktör analizi sonucunda her bir faktöre ilişkin öz değer 1.00'den büyük olduğunu görülmüştür. "Eğitim Programının Felsefe, Amaç ve İçeriği" boyutunda varyansın % 69,5 olduğu ve "Eğitim Programında Öğretme-Öğrenme Stratejileri" boyutunda da % 67,8 olarak bulunmuştur. Veriler Tablo 3'de gösterilmiştir. Bu değerler her ikiboyutun her birinin güçlü bir şekilde tek faktör özelliğine sahip olduklarını göstermektedir.

Tablo 3

Standartlar Anketinin Alt Boyutlarına İlişkin Faktör Yük ve Faktör Öz Değerleri

Boyutlar	Açıklanan varyans(%)	Öz değer(Eigenvalue)
Eğitim Programının Felsefe, Amaç ve İçeriği	69.5	6.26
Öğretme-Öğrenme Stratejileri	67.8	6.10

Anketin güvenilirliğinin belirlenmesi için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Güvenirlik katsayıları hem anketin tamamına hem de ayrı ayrı her boyuta ilişkin olmak üzere hesaplanmıştır. Ayrıca her bir boyuttaki maddelerin madde toplam korelasyon katsayıları incelenmiştir. "Eğitim Programının Felsefe, Amaç ve İçeriği" ve "Eğitim Programında Öğretme-Öğrenme Stratejileri" boyutlarının her birinin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısının .94 olduğu görülmüştür. Her bir boyuttaki maddelerin madde toplam korelasyon katsayıları .55 ile .89 arasında değişmektedir. Veriler Tablo 4'de gösterilmiştir. Bu değerler görsel sanatlar eğitimcisi yetiştiren yükseköğretim kurumlarında kalite standartları anketinin güvenilirliği oldukça yüksek bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Tablo 4

Kalite Standartları Anketinin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Boyutlar	Madde No	Madde Toplam Korelasyonu	Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı		
Eğitim Programının Felsefe, Amaç ve İçeriği	M7	.55	.94		
	M8	.81			
	M9	.87			
	M10	.89			
	M11	.79			
	M12	.85			
	M13	.75			
	M14	.76			
	M15	.76			
	Öğretme-Öğrenme Stratejileri	M16		.80	.94
		M17		.85	
		M18		.77	
		M19		.72	
		M20		.76	
		M21		.64	
M22		.77			
M23		.78			
M24		.84			

2.4. Verilerin Analizi

Belirlenen program standartlarının Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarında öğretim elemanlarının görüşlerine göre gerçekleşme derecesine ilişkin verilerin analizinde madde bazında frekans ve yüzdeler ile aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. İki boyutta belirlenen kalite standartlarının fakültelerde gerçekleşme derecesine ilişkin unvan ve çalıştıkları kurumlarda lisansüstü programlarına sahip olma değişkenlerine göre öğretim

elemanlarının görüşleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığının görülmesi amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

3.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt amacında öğretim elemanlarının görüşlerine göre “Eğitim Programının Felsefe, Amaç ve İçeriği” boyutunda belirlenen standartların görsel sanatlar eğitimcisi yetiştiren yükseköğretim kurumlarında gerçekleştirme derecesinin ne olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu standartların gerçekleştirme derecelerini yansıtan bulgulara Tablo 5’de yer verilmiştir.

Tablo 5

“Eğitim Programının Felsefe, Amaç ve İçeriği” Boyutu Standartlarının Fakültelerde Gerçekleşme Derecesi

	Hiç		Çok Az		Kısmen		Çok		Tam		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
S 1	13	6,9	22	11,6	58	30,7	34	18,0	62	32,8	3,58	1,24
S 2	11	5,8	32	16,8	49	25,8	64	33,7	34	17,9	3,41	1,13
S 3	23	12,2	32	17,0	48	25,5	42	22,3	43	22,9	3,26	1,31
S 4	23	12,0	20	10,5	51	26,7	55	28,8	42	22,0	3,38	1,27
S 5	31	16,3	39	20,5	44	23,2	28	14,7	48	25,3	3,12	1,41
S 6	18	9,6	17	9,0	56	29,8	53	28,2	44	23,4	3,46	1,21
S 7	21	11,1	19	10,1	52	27,5	44	23,3	53	28,0	3,47	1,29
S 8	16	8,5	36	19,1	34	18,1	64	34,0	38	20,2	3,38	1,24
S 9	8	4,2	54	28,6	43	22,8	49	25,9	35	18,5	3,25	1,18
<i>Toplam</i>											3,38	1,04

Tablo 5 incelendiğinde öğretim elemanlarının verdikleri yanıtların aritmetik ortalamasının 3.38 olduğu görülmektedir. 3,38 değerindeki ortalama beşli likert tipi ölçeğe göre “Kısmen” aralığına girmektedir. Buna rağmen standartların fakültelerde gerçekleştirme derecelerine ilişkin öğretim elemanları yanıtlarına bakıldığında “Hiç” ve “Çok az” gerçekleşiyor seçeneklerinin işaretlenme oranlarının yüksek olduğu da görülmektedir. Öğretim elemanlarının görüşlerine göre fakültelerinde en çok gerçekleşen standardın %32,8 oranıyla Eğitim programının fakültenin eğitim sistemi içerisindeki konumuna uygun olarak hazırlanması olmuştur. En az gerçekleşen standardın ise öğrencilerin sosyallikleri ile ilgili olan standart olduğu görülmüştür. Öğretim elemanlarının %16,3’ü programlarında öğrencilerin sosyalliklerini ve iletişim yeteneklerini geliştirmeleri için spora, eğlenceye, kulüp faaliyetlerine ve çeşitli sosyal etkinliklere hiç yer verilmediğini belirtmişlerdir.

Doğan (1999) öğretmen yetiştirme programlarının içerik, ders sayıları ve kredileri, okullarda uygulamalar gibi çeşitli yönlerden belirli bir standartta olmadığını tespit ettiği çalışmasında standartların gerçekleşmesi açısından benzer sonuçlara ulaşmıştır. Özel (2002) ise araştırmasında Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarında uygulanan programlarda öğretmen adaylarının güçlü bir alan bilgisiyle yetişecekleri ifadesine rağmen, alan derslerinin önemli ölçüde azaltıldığı ve alan derslerinde zayıf öğretmenlerin yetiştirildiğini ifade ederek eğitim programının felsefe, amaç ve içeriği boyutunda yetersiz kaldığını belirtmiştir.

“Eğitim programının felsefe, amaç ve içeriği” boyutunda belirlenen standartların fakültelerde gerçekleştirilme derecesine ilişkin bulgular kısmen gerçekleşmekte olarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda görüşleri alınan öğretim elemanlarının görsel sanatlar eğitimcisi yetiştiren programların eğitim programının felsefe, amaç ve içeriğinde belirlenen standartları mevcut sistemin uygulanmasında dikkate alması gerektiğini düşündükleri söylenebilir.

3.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt amacında öğretim elemanlarının görüşlerine göre Öğretim elemanlarının görüşlerine göre “Eğitim Programında Öğretme-Öğrenme Stratejileri” boyutunda belirlenen standartların görsel sanatlar eğitimcisi

yetiştiren yükseköğretim kurumlarında gerçekleşme derecesinin ne olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu standartların gerçekleşme derecelerini yansıtan bulgulara Tablo 6'da yer verilmiştir.

Tablo 6

“Öğretme-Öğrenme Stratejileri” Boyutu Standartlarının Fakültelerde Gerçekleşme Derecesine İlişkin Dağılım

	Hiç		Çok Az		Kısmen		Çok		Tam		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
S 1	11	5,8	39	20,5	51	26,8	50	26,3	39	20,5	3,35	1,18
S 2	18	9,4	22	11,5	71	37,2	39	20,4	41	21,5	3,32	1,20
S 3	12	6,3	19	10,1	62	32,8	54	28,6	42	22,2	3,50	1,13
S 4	7	3,9	29	16,1	57	31,7	42	23,3	45	25,0	3,49	1,14
S 5	11	5,9	36	19,1	47	25,0	56	29,8	38	20,2	3,39	1,17
S 6	8	4,3	64	34,2	41	21,9	42	22,5	32	17,1	3,13	1,18
S 7	19	9,9	41	21,5	50	26,2	44	23,0	37	19,4	3,20	1,25
S 8	7	6,6	27	14,1	46	24,1	78	40,8	40	20,9	3,68	,96
S 9	5	2,6	22	11,5	42	22,0	76	39,8	46	24,1	3,71	1,03
<i>Toplam</i>												3,43

Bu boyutta belirlenen standartların fakültelerde gerçekleştirilme derecesi açısından Tablo 6 incelendiğinde, görüşleri alınan öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğunun standartların “Kısmen” ve “Çok” olarak gerçekleştirildiğini düşündükleri görülmektedir. Öğretim elemanlarının verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,43’dür. Bulgulardan elde edilen 3,43 değerindeki ortalama beşli likert tipi ölçeğe göre “Çok” aralığına girmektedir. Buna rağmen standartların fakültelerde gerçekleşme derecelerine ilişkin öğretim elemanları yanıtlarına bakacak olursak “Çok az” ve “Kısmen” gerçekleşiyor seçeneklerinin oranlarının da göze çarptığı görülmektedir. Örneğin “Program, güncel sorunlar ve düşünceler, öğretmek ya da ikna etmek, eğlendirmek, tasarlamak, planlamak ve güzelleştirmek gibi amaçlara ulaşmak için kullanılabilen özlük ve araçsal değerlere sahip olmalıdır” standardının %34,2 oranında “Çok az” gerçekleştirildiği öğretim elemanları tarafından belirtilmiştir. “Programda estetik, duyu ve becerilerin geliştirilmesi, resim ve iş yoluyla düşüncenin ifadesi, resim okuma ve anlatma becerilerinin kazandırılması sağlanmalıdır” standardı öğretim elemanları tarafından % 40,8 oranında fakültelerde gerçekleşmesi açısından “Çok” olarak işaretlenmiştir. % 34,2 “Çok az” ve % 4,3 “Kısmen” olarak aynı standart işaretlenmiştir. “Program, güncel sorunlar ve düşünceler, öğretmek ya da ikna etmek, eğlendirmek, tasarlamak, planlamak ve güzelleştirmek gibi amaçlara ulaşmak için kullanılabilen özlük ve araçsal değerlere sahip olmalıdır” standardının gerçekleşmemesi ise dikkat çekicidir.

Mahiroğlu (1996) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğretme-öğrenme süreçlerindeki yetersizliklerden bahsedilmiş ve benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bora (2000) araştırmasında öğretme-öğrenme süreçlerinde görsel, işitsel ve hem görsel hem işitsel yardımcıları öğretme-öğrenme gerçekleri, bilgileri, anlayış, tutum ve becerileri öğrenciyi iletmeye yardımcı olan öğretme-öğrenme yardımcıları olarak belirleyerek paralel bulgulara ulaşmıştır. Erişen (2001) standartların gerçekleşmesi husunun önemine ve gerekliliğine dikkat çekmiştir. Araştırmasında bilgi ve teknolojinin hızla geliştiği, mesafelerin her gün daha da kısaldığı, rekabet şartlarının devamlı ağırlaştığı dünyada, bireylerden beklenen özelliklerin de sürekli geliştiğini ve problem çözme, işbirliği yapma, yaratıcılık, öğrenmeyi öğrenme, etkili iletişim gibi özelliklerin bu bireylerden beklenen özellikler olduğunu belirtmiştir. Bu niteliklerin kazandırılması öğretme öğrenme stratejilerinin etkili kullanımıyla doğrudan ilişkilidir.

“Öğretme-Öğrenme Stratejileri” boyutunda belirlenen standartların fakültelerde gerçekleştirilme derecesine ilişkin bulgular yüksek sayılabilir. Elde edilen bulgular doğrultusunda görüşleri alınan öğretim elemanlarının görsel sanatlar eğitimcisi yetiştiren programların “Öğretme-Öğrenme Stratejileri” belirlenen standartları mevcut sistemin uygulanmasında dikkate alması gerektiğini düşündükleri söylenebilir.

3.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

Öğretim elemanlarının standartların gerçekleşme derecesine ilişkin görüşlerinde unvan değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis Testi yapılmıştır. Testin sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7
Standartların Unvan Değişkenine Göre Fakültelerde Gerçekleşme Derecesine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Boyutlar	Unvan	f	Sıra Ort.	sd	x	p
Eğitim Programının Felsefe, Amaç ve İçeriği	Prof. Dr.	16	71,00	6	9,527	,146
	Doç. Dr.	8	123,31			
	Yrd. Doç. Dr.	50	102,56			
	Dr.	14	74,11			
	Öğretim Gör.	56	97,20			
	Araş. Gör.	34	92,29			
	Okutman	13	112,85			
Toplam	191					
Öğretme-Öğrenme Stratejileri	Prof. Dr.	16	73,56	6	8,231	,222
	Doç. Dr.	8	127,75			
	Yrd. Doç. Dr.	50	96,68			
	Dr.	14	96,82			
	Öğretim Gör.	56	101,88			
	Araş. Gör.	34	83,63			
	Okutman	13	107,58			
Toplam	191					

“Eğitim Programının Felsefe, Amaç ve İçeriği” boyutunda belirlenen standartların araştırmaya katılan öğretim elemanlarının unvanlarına göre fakültelerde gerçekleştirilme derecesine ilişkin olarak görüşlerin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı Tablo 7’deki bulgulardan anlaşılmaktadır [$\chi^2(6) = 9.527, p > .05$]. Bu bulgu, unvan değişkeninin bu boyutta öğretim elemanlarının kalite standartlarına ilişkin görüşlerini farklılaştırmada önemli bir değişken olmadığını gösterir.

“Öğretme-Öğrenme Stratejileri” boyutunda belirlenen standartların araştırmaya katılan öğretim elemanlarının unvanlarına göre fakültelerde gerçekleştirilme derecesine ilişkin olarak görüşlerin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir [$\chi^2(6) = 8.231, p > .05$]. Bu bulgu, unvan değişkeninin bu boyutta öğretim elemanlarının kalite standartlarına ilişkin görüşlerini farklılaştırmada önemli bir değişken olmadığını gösterir.

3.4 Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

Öğretim elemanlarının standartların gerçekleşme derecesine ilişkin görüşlerinde çalıştıkları kurumlarda lisansüstü programlarına sahip olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis Testi yapılmıştır. Testin sonuçları Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8
Lisansüstü Eğitim Programlarına Sahip Olma Değişkenine Göre Standartların Gerçekleşme Derecesine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Boyut	Gruplar	f	Sıra Ortalaması	sd	x	p	Anlamlı Fark
Eğitim Programının Felsefe, Amaç ve İçeriği	1	71	105,82	2	3.80	.149	-
	2	109	90,96				
	3	11	82,50				
Öğretme-Öğrenme Stratejileri	1	71	99,01	2	2.77	.249	-
	2	109	96,72				
	3	11	69,45				

Grup 1: Sadece Yüksek Lisans programı bulunan bölüm öğretim elemanları

Grup 2: Hem yüksek Lisans Hem de Doktora programı bulunan bölüm öğretim elemanları

Grup 3: Bünyesinde lisansüstü program bulunmayan bölüm öğretim elemanları

Tablo 8'e göre araştırmaya katılan öğretim elemanlarının görüşlerinin "Eğitim programının felsefe, amaç ve içeriği" boyutuna ilişkin görüşlerinin anlamlı düzeyde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu boyutta değer $[x^2_{(2)}= 3.809, p> .05]$ olarak görülmektedir. Bu bulgu, öğretim elemanlarının görüşlerini görev yaptığı bölümde lisansüstü eğitim programlarına sahip olma değişkenine göre etkilemediğini göstermektedir.

"Öğretme-öğrenme Stratejileri" boyutunda öğretim elemanlarının görüşleri incelendiğinde ise değer $[x^2_{(2)}= 2.778, p> .05]$ olduğu görülmektedir. Bu bulgu da öğretim elemanlarının görüşlerini görev yaptığı bölümde lisansüstü eğitim programlarına sahip olma değişkenine göre etkilemediğini göstermektedir.

Elde edilen değerler 05' den büyük olduğundan dolayı bu boyutta belirlenen standartların gerçekleşme derecesinin bölümde lisansüstü eğitim programlarına sahip olma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı yorumu yapılabilir.

4. Sonuç ve Öneriler

Birinci altıncı alt amaca ilişkin sonuçlar;"Eğitim Programının Felsefe, Amaç ve İçeriği" boyutunda dokuz maddede belirlenen standartların öğretim elemanlarının görüşlerine göre fakültelerde gerçekleşme derecesi incelendiğinde, standartların kısmen gerçekleştiği görülmüştür. Gerçekleşme derecesi beşli likert tipi ölçeğe göre 3,38'dir.

İkinci altıncı alt amaca ilişkin sonuçlar;"Öğretme-Öğrenme Stratejileri" boyutunda belirlenen dokuz standart maddesinin öğretim elemanlarının görüşlerine göre fakültelerde gerçekleşme derecesinin"çok" aralığına girdiği görülmüştür. Gerçekleşme derecesi beşli likert tipi ölçeğe göre 3,43'dür.

Üçüncü altıncı alt amaca ilişkin sonuçlar; "Eğitim Programının Felsefe, Amaç ve İçeriği" ve "Öğretme-Öğrenme Stratejileri" boyutları altında belirlenen standartların fakültelerde gerçekleşme derecesine ilişkin olarak unvan değişkenine göre öğretim elemanlarının görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmıştır. Ancak standartların fakültelerde gerçekleştirilme derecelerinin profesör unvanına sahip olan öğretim elemanları tarafından daha düşük bulunduğu görülmüştür.

Dördüncü altıncı alt amaca ilişkin sonuçlar; belirlenen standartlarının fakültelerde gerçekleşme derecesine ilişkin çalıştıkları kurumlarda lisansüstü programlarına sahip olma değişkenine göre öğretim elemanlarının görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmıştır.

Türkiye'de öğretmen yetiştiren programlara yönelik standartların belirlenmesine önem verilmelidir. Standart belirleme işi kurumlarda alanında uzman kişilerden oluşmuş komiteler tarafından yapılmalıdır. Bu kurumlar Üniversiteler, MEB bünyesindeki okullar ve kurumlar olmalıdır. Öğretmen yetiştirmede kaliteyi sağlamak için her alan için komiteler oluşturularak alanlara özel standartlar belirlenmelidir. Görsel sanatlar eğitimi yetiştiren kurumlar için standart belirleme çalışmalarında "Görsel Sanatlar Öğretmeni Yetiştirme Standartları Komitesi" oluşturulmalıdır. Komite tarafından oluşturulan standartlar taslak olarak ilgili kurumlarda çalışan öğretim elemanı, öğretmen ve yöneticilere gönderilerek görüşleri alınarak değerlendirilmeli ve son hali verilmelidir.

Belirlenen standartlarla çalışan programların kalite sürecini denetleyen kuruluşlar olmalıdır. Program, iç kalite değerlendirmesini kendi yapmalı, dış kalite değerlendirmesi içinse bağımsız kar amacı olmayan özel akreditasyon kuruluşları kurulmalıdır. Böylece kalite döngüsü içinde kurumlar kendini yenilemek ve kalite sonucuna ulaşmak için bilinçli bir yol izleyecektir.

Kaynakça

- Arnold, K.L. and Holler, M. (1995). *Quality Assurance Methods and Technologies*. Singapur: McGraw Hill International Editions.
- Bora, M. (2000). *Eğitim Fakültelerinde Uygulanan Plastik Sanatlar Programlarının Sorunlarını Belirleme ve Bir Program Önerisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Boydak, Nihat (2004). *Sanat Eleştirisine Giriş*. Ankara: Gündüz Yayın ve Dağıtım.
- Doğan, İ. (1999). *Eğitimde Kalite ve Akreditasyon Sorunu: Eğitim Fakülteleri Üzerinde Bir Deneme*. *Eğitim Yönetimi*. Sayı: 20
- Erişen, Y. (2001). *Öğretmen Yetiştirme Programlarına İlişkin Kalite Standartlarının Belirlenmesi ve Fakültelerin Standartlara Uygunluğunun Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1986). *Eğitime Giriş*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Karasar, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2007.
- Mahiroğlu, A. (1996). *Teknik Eğitim Fakültesi Mezunlarını İzleme Araştırması*. Ankara: metargem, (6).

Mentiş Taş, A. (2004). Sosyal bilgiler öğretmenliği eğitimi program standartlarının belirlenmesi. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1), 28-51.

NAEA (National Art Education Association). (1985). *Quality Art Education Goals for Schools: An Interpretation*. Reston, VA: National Art Education Association Press.

Özel, A. (2002). Sanat Eğitiminde Yeni Fırsatlar ve Eski Dirençler. II. Sanat Eğitimi Sempozyumu, Resim-İş Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi. 28-29-30 Nisan 2004. Ankara: Gündüz Yayıncılık.

Yılmaz, M. (2007). Kalite Yönetim Sisteminin İş Doyumuna Etkisi: Kalite Belgesi Bulunan Ve Bulanmayan Matbaa İşletmelerinde Bir Uygulama. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Endüstriyel Teknoloji Eğitimi Bilim Dalı